

Painajais-vankilassa

(Tosikuvaus Orjolin pakkotyö-vankilasta)
Suom. E. Hyypeläinen.

Kolme päivää kuljemme jo vankikyöillä. Vankijoukko oli jotenkin suuri ja kirjava; siinä on "ikuisia"*) pakkotyöhön tuomittuja käsi- ja jalkaraidoissa, siinä on myös Siperiaan tuomittuja. Meidän joukkueessa oli 40 pakkotyöläistä, suurimmaksi osaksi neljä- ja viisivuotisia, ainoastaan kuusi henkilöä oli määräämättömäksi ajaksi tuomitut. Siperiaan tuomittuja oli vähän, mutta hallinnollista tietä sinne määrättyitä melkein kolmas osa joukkueesta: työmiehiä, opettajia, ylioppilaita, kursilaisia. Muu osa joukkueesta oli — pieniä varkaita, taskuvarkaita y. m.

Olin hyvin halukas saamaan tietoja Orjolin pakkotyövankilasta, johon minut vietiin. Tuosta vankilasta kerrottiin tarumaisia ja aina melkein samanlaisia huhuja.

Kerrottiin, että siellä ruoskitaan kaikista: ruoskitaan vankeja siitä, että ovat sairaat, ruoskitaan myös siitä, kun on punaset posket; ruoskitaan juutalaisia sentähden, että he ovat juutalaisia, ruoskitaan toisia myös siitä, että ovat venäläisiä; ruoskitaan, jos ei ole ristiä kaulassa**), sekä siitä, että on risti. Sanalla sanottu, ylt'ympäri kuului, että ruoskitaan, lyödään kuoliaaksi!... Minusta näytti, että nuo kertomukset olivat liioteltuja.

Mutta mitä lähemmäksi tulin määrättyä paikkaa, sitä järkähtä-

mättömämmäksi tulivat nuo huhut. Vastoin tahtoani synkistyi mieli. Aloin uskoa noita kauheita huhuja. "Ehkä tuo onkin totta?" — ajattelin. Eikö kaikki tuo, mitä kerrotaan voi tapahtua minullekin? Tuli sääli itseäni, sääli entisyyttä, tulevaisuus näytti surulliselta. "Ei, olkoonpa miten tahansa, mutta minä en kärsi lyöntiä — kuolema on parempi! Sellaista alennustilaa ei saa kärsiä!"

Orjolin kaupunkiin oli ainoastaan yksi päivämatka jälellä. Kaikki olivat alakuloiset. Kertomukset kauhuista ikäänkuin vähenivät. Niistä ei enää puhuttu, niinkuin lakataan puhumasta kuolleen edessä.

En epäillyt enää noitten kertomuksien todenperäisyyttä. Minä uskoin niitä jo aivan ja päätin etten anna itseäni elävänä pilkattavaksi. Muut toverit olivat yhtä synkkiä, lakkasivat puhumasta, jokainen ajatteli ja mietti, kuinka hänet otetaan vastaan ja kuinka hänen tulee käyttäytyä. Minusta näyttää nyt kummalliselta miksi me emme sopineet keskenämme, emmekä valmistaneet yhteistä suunnitelmaa, siinä tapauksessahan olisi vastustaminen voinut olla järjestetty ja enemmän vaikuttava ja mielenosotus olisi voinut esiintyä voimakkaampana. Olisi ollut luonnollista neuvotella keskenään mutta tuollainen yksinkertainen ajatus ei johtunut kenellekään mieleen. Luultavasti samoin, kuin ei johtuisi mieleen järjestää suojelusta putoavaa vuotta vastaan.

Puolustuksen hyödyttömyys riis-

*) S. o. ikuisen pakkotyöhön tuomittuja.

**) Venäläiset kantavat ristiä kaulassaan.

ti jokaiselta kaiken halun ajatella-
kaan järjestettyä puolustautumista.
Jokainen ajatteli ainoastaan
saada pikemmin kuolla, eikä antaa
alentaa itseään. Tosin pisti vielä
joskus päähän ujo ajatus — eihän
toki kaikkia tapeta, ehkä voi vält-
tää...

Jo tuli matkan viimeinen jakso.
Muutamia tunteja vielä ja sitten
kuolema... Uusi saattovartija-
kunta otti meidät vastaan.

— No, pojat, — sanoji alupsee-
ri meille, — ojentukaa suoriksi!
Muistakaa vastaanotossa vastata
sotamiestapaan! Ja että ristit oli-
sivat kaulassa! Tämä ei ole van-
kila, vaan suoraan sanottu — hau-
ta! Säälien teitä sanon sen.

Muutamit hankkivat kiireesti
ristiä, toivoen tuon taikakalan a-
vulla tulla suojelluiksi ruuskimi-
sista. Toiset eivät välittäneet: lyö-
vähän kuitenkin, risti ei pelasta!..

Aamu oli harvinaisen kaunis.
Kirkas syysaurinko jättäen hyväst-
tit maalle, lähetti viimeiset lämpi-
mät säteensä. Kullanväriseillä kui-
valla ruoholla ne kiilsivät hienoina
lankoina, kuin hohtokivet. Jota-
kin lämmintä ja mieltä rohkaise-
vaa, äidillistä, oli tuossa läpikuul-
tavassa ilmassa.

Mutta sielu oli täynnä tuskaa ja
kauheaa aavistusta.

Mitähän on tulossa? Tuleeko
todellakin loppu? Niin tyhmästi-
kö, niin kurjasti, niin mielettömäs-
tikö tulee kuolla? Ei, tuo on liian!
Mitä varten istuin jo vankeudessa
kolme vuotta? Ei, mahdoton on
noin lopettaa elämän.

Tuonkaltaisia tuskallisia ajatuk-
sia täynnä lähenin minä kauheaa
ja välttämätöntä tulevaisuutta. Tuo
"tulevaisuus" piirtäytyi harmaana
neliönä, joka oli kokonaan suljet-
tu ulkomaailmasta. Täällä oli toi-
nen elämä, siellä aivan toisellai-
nen, enemmän kuolon kuin elämän
kaltainen. Mikähän tulee?

Ilman mitään käskyjä, joukkue,
lähestyessään vahvaa, rautaista
porttia, paljasti päänsä. Minäkin
tajuttomasti otin päästäni har-
maan vankilakin ja pitäen sitä kä-
dessäni huomasin vasta, että kaik-
ki muutkin olivat tehneet samaten.

Minä punastuin harmista ja pa-
nin kiireesti lakin päähäni. — La-
kit pois päästä! — huusi siinä sa-
massa vahtimies.

Muutamia vahtimiehiä tuli ja
päällikön apulainen otti vastaan
vankijoukkueen.

— S—lo, S—lo! — kuului kuis-
ke riviä pitkin. — Hän on peto!
Tappaa! — kuin kuivat lehdet su-
hisivat harmaat huulet.

Ääneti, synkkinä, astuimme pa-
rittain pimeään, korkeaan käytä-
vään. Kahleitten kalske kaikui
kipeästi sydämeen, ikäänkuin hau-
tuskellojen soitto.

Räikeällä räminällä sulkeutui
rauta-ovi viimeisen parin jälkeen.

— Riviin! Riviin! Peräkkäisri-
viin, koirat! — kaikui komento. —
Tässä on Orjot! Ikuista, et ikinä
unohda Orjolia!

Vangit seisoivat kuin kuolleet,
pitkässä harmaassa rivissä. Kaik-
kien kasvat olivat harmaat, kiven-
kaltaiset. Ei tehnyt mieli katsoa
toinen toiseen, oli ikäänkuin häpeä
katsoa toisen silmiin. Suuhun tu-
li joku tahmea katkera maku, kie-
li ei kääntynyt.

S—lo katseli tuota harmaitten
varjojen riviä petomaisella kat-
seella, katsoi luetteloon ja komen-
si:

— Ottakaa vastaan! Saunaan!
Kaikki me tiesimme hyvin noitten
sanojen merkityksen. "Ottaa vas-
taan" merkitsi "lyödä", "Sau-
naan" merkitsi ei ainoastaan lyö-
dä vaan kiduttaa.

Siis: loppu!... Jotakin katke-
si sisässä, tuli tyhjää, kylmää,
niinkuin pirtissä, jota ei ole läm-
mitetty. Pää tuntui puiselta põl-

VENALÄISIA VANKEJA

kyltä, jonka päälle pian alkavat hakata millä tahansa. Mentiin saunaan, joka oli tilava ja jossa ei näkynyt mitään kauhistuttavaa. Meidän kaussamme meni neljäkymmentä vartijaa, vanhin ja kreivi S—lo.

— Riisu! Pi—an!

Kädet hämmentyivät rautoihin, oli vaikea riisua alusvaatteita.

Pöytä asetettiin esiin. Sen ääreen istautuivat vanhin K. ja S-lo. Pöydälle pantiin luettelot. Etsittyään niistä pari minuuttia, päällikön apulainen S-lo otti esiin erään vihon, silmäili sitä, heitti sen syrjään, otti sen taas ja sanoi mielis-televällä äänellä:

— Petrov! Täälläkö? Tulkaa pöydän luo.

Olin raivostunut vihasta. Tuo pilkka, kun riisumisella oli osotettu meille, saattoi minut vimmastumaan. Velttous ja välinpitämättömyys hävisivät. Ajetun pedon epätoivoinen viha heräsi minussa. Pitkin askelin, tuskin hilliten itseäni, lähestyin pöytää ja katsoin uhmaillen päällikön apulaisen silmiin.

— Ohoo! — hän sanoi, ottaen browninin käteensä.

Mutta hetken kuluttua pani hän sen taas pöydälle. Hänen mielitelevä ilme hävisi. Ilän katsoi minun vihaisesti.

— Sinä — Semjon Petrov? Minkätähden sinut tuomittiin?

— 102 artikkelin mukaan sosialistivallankumoukselliseen puolueeseen kuulumisesta.

— Et osaa vastata, sinä heittiö! Minä näytän sinulle puoluetta! Unohda, roisto, että olet ollut ylioppilas!

— Teillä ei ole oikeutta huutaa ja tehdä pilkkaa meistä!...

— Ottakaa hänet, tuo hykiö!

Jotakin kuumaa lehahti pitkin selkää, hartioita ja päätä. Silmänräpöksessä olin vitkällään

kylmällä kivilattialla. Revin ham-paillani mitä sattui, purin, raavin. Ei mitään kipua tuntunut: koko ruumista poltti kuin tuleessa, suu täyttyi verellä ja karvoilla. Toisella silmällä en nähnyt mitään. Muistan viimeistä iskuja rautanauloilla varustetulla saappaalla kasvoihini — silmissäni vilahti punasia, vihreitä, keltasia ympyröitä, — ja kaikki upposi pimeään.

Menin tainnoksiin ja sellaisessa tilassa minut vietiin sairaalaan. Kun heräsin, tunsin heti iloa: olin hengissä! Jumala, kuinka hyvä! Tahdoin kääntyä — huusin kauheasta kivusta koko ruumiissani ja menin taasen tainnoksiin.

Näin loppui "vastaanotto" uuteen kuuluisaan Orjolin kuritusvankilaan. Nyt piti elää tässä petoluolassa, elää monta vuotta, alistua lakkaamattomien epäinhimillisten loukkausten ja petomaisen komennon alle. "Muista, että tämä on Orjol", — usein vartijat lausuvat, käyttäessään kaikkia kidutuksen eri temppuja.

Heti kun rupesin kävelemään sairauteni jälkeen, pantiin minut eriskoppiin. Siitä päivästä alkain alkoi komento, lakkaamaton pilkanteko.

Miksi minä en kuollut vastaanotossa?

Nytkin vielä on vaikea ja häpeällistä kertoa kaikesta, mitä tapahtui.

Vietiin kävelyille. Kävely tapahtuu pihalla, päällikön apulaisen An-skin, vanhimman vartijan ja päivystävän vartijan valvonnan alla. Täytyy kävellä parittain, ruumis suorana, tahdissa, ei saa katsoa sivuille, ei puhua, noudattaa komentoa käännöksissä.

Luulisi, että tuollainenkin kävely pitäisi virkistää, mutta meidän kiduttajamme olivat keksineet järjestää sen niin, että kävelystä tuli masentuneina, piestyinä. Oli-

sin mielelläni kieltäytynyt tuosta edusta, mutta en saanut, kävely on pakollinen. — Peräkkäisriviin, koira koiran jälkeen! Tasaan! — huutaa An-skij, joka on virasta pois potkittu upseeri ja nyt luulee olevansa suuri sotapäällikkö.

— Terve, pojat! nimittäin te hylkiöt! Terve, hylkiöt! —

— Toivotamme terveyttä, teidän korkeasukuisuutenne!

— Miksi sinä, juutalaiskuono, et vastaa? — An-skij lähestyy pientä raihaista juutalaista.

— Terve, hylkiö! No, vastaa! vastaa! vastaa, sinä saastainen — tätä sanoessaan hän lyö juutalaista leukaan.

— Minä opetan sinua vastamaan! Viekö hän pimeään koppiin!

Ja juutalainen viedään pimeään koppiin*), "karsseriin".

— Käännös, marss...! Sinä heittiö, et astu tahdissa, etkö osaa?

— Aivan niin, en ole ollut sotamiehenä! — vastaa pienenlanta hiljainen tatar.

— Hyvä, minä opetan sinua. F-ko! Opetä häntä!

Vartija F-ko, pahin pahimmista vartijoista, opettaa tataria, miten tulee kääntyä. Jokaista tempua seuraa isku ja potku.

Näin jatkuu kiduttaminen puolituntia, siten päivä päivältä. Ei sitä päivää ollut, jolloin ei lyöty.

Kun Vankila-Päähallituksen päällikkö tuli meidän luoksemme, niin hän kiitteli hyvinkävelemisen järjestystä. Mutta millä hinnalla tuo järjestys oli saavutettu!

Aamu- ja iltatarkastusta seurasi myös aina pilkkaaminen ja

pieksäminen. — — — — —

Iltatarkastuksen jälkeen pidettiin rukous. Rukouksessa piti kaikkien laulaa, huolimatta erilaisista uskontunnustuksista.

— Minä käännytän teidät kaikki, te roistot, ortodoksiseen uskoon, — lausui päällikön apulainen. Ja hän saavutti ihmeellisiä tuloksia oimittisella lähetystoimellaan. Hänen luonansa rukoilivat juutalaiset, tatarit, luterilaiset ja ateistitkin.

Iltatarkastuksen jälkeen piti kaikkien täydellisessä hiljaisuudessa panna maata, eikä kääntyä, etteivät raudat kalisisi. Ei saanut puhua, ei edes kuiskata, j. n. e.

Mutta kaikkein julmimmat Orjolin vankilajärjestelmässä olivat — karsseri ja kyniminen.

Karsseri ei koskaan lämmitetty, ei talvellakaan. "Syyllinen" heitettiin suoraan kylmälle kivilattialle alusvaatteissaan, kauheasti piestynä. Erittäin vihatuille ja "rajuille" tehtiin näin: — hänet puettiin hulluinpaitaan, jalat sidottiin, otettiin päästä ja jaloista kiinni ja nostettiin muutamia kertoja ylös ja heitettiin maahan. Tämä tempu ei jäänyt vaikutuksetta — se rikkoi kaikki sisukset.

Mutta kyniminen oli vielä julmempi. Huone, jossa pumpulia kynittiin upposi aivan myrkylliseen tomuun — oli mahdoton hengittää, silmät tulivat puolen tunnin kuluttua punaisiksi ja tulehtuivat. Kaikkein vahvimmat eivät voineet kestää 3 tai 4 kuukautta kauempaa, he saivat välttämättömästi kovimman keuhkotaudin, ja sieltä ei ollut kuin yksi tie — sairaalaan ja ruumishuoneeseen.

— En rupea luettelemaan ja nimittämään kaikkia niitä, jotka hirttivät ja myrkyttivät itsensä ja avasivat suonensa. Verrattuna y-

*) Pimeä koppi — karsseri, on aivan kylmä ja pimeä eri koppi, jossa annetaan ainocastaan vettä ja leipää vangille

leiseen kuolevaisuuteen oli itsemurhilla mitätön osa. Muutamia henkilöitä kuoli joka päivä, suurimmaksi osaksi keuhkotautiin.

Puolitoista vuotta olin minä tuossa painajaisvankilassa ja olin jo kadottanut toivon koskaan päästä sieltä. Mutta aivan odottamatta tuli lähtö. Omaiseni olivat saaneet tietää Orjolin vankilan järjestelmää ja alkoivat hommata minun siirtämistäni johonkin Sipe-

rian vankiloista. Heidän hommansa onnistui.

Ja taas lähdin matkalle. Taas näen vapaita ihmisiä, lapsia ja naisia. "Keuhkotautinen" — sanotaan minusta. Eläkö vankeusajan loppuun? Kun saisi elää edes yhden vuoden vapaana! Yhden ainoan vuoden! Niin kuolisin levollisena, vieläpä onnellisena.

Pjotr Sergejev.

(Sanomalehdestä "L'avenir".)

Elämän areenalla

*Kasvaa vaino, riehuu viha,
vahva sortaa heikompaa;
halpaa ompi ihmisliha,
tuskanpalo leimuaa.*

*Köyhät on kuin teuraskarja,
hautaa niille kaivetaan.
Kärsimysten raskaan sarjan
oppii orjat tuntemaan.*

*Yössä näännyy ajanorjat,
pimeässä' ei nähdä voi;
nuorukaiset, neidot sorjat
turhaan päivää unelmoi.*

*Onnen ehdot, päivänvalo
muutamill' on hallussaan.
Kuollut ompi kaunis, jalo,
totuus viruu haudassaan.*

*Areenalla ihmiselon
riehuu taiston valkeat,
ei oo aikaa aselepoon,
heikon voimat uupuvat.*

*Kasvaa vaino, riehuu viha.
Orjan onni: — sorru pois!
Halpaahan on ihmisliha —
— sääliä ken toista vois!*

Mikael Rutanen.

